

oorig landje elk personeel karakter aan deze redevoering te ontnemen. Om het beginsel, niet om personen was het mij te doen. En dat beginsel wordt op volkomen gelijksoortige wijze beleden door de geleerden buitenaf en de geleerden ten onzent. Ook al verzweg ik dus de Nederlandsche geleerden, mijn doel werd toch evengoed bereikt. Hierbij zij tevens opgemerkt, dat de onderscheiding tusschen oudere en jongere ethischen, hoezeer ook in bespreking voor het groote publiek noodig, hier weg moest en kon vallen; 1°. overmits alleen de beginselen getoetst werden, die voor beide scholen één zijn; en 2°. omdat de oudere school wel verre van openlijk tegen de jongere op te treden, én in persoonlijke relatie én door sociale en kerkelijke aaneensluiting, de jongere school met het gezag van haar naam dekt.

4) Een voorslag ook ten onzent door de HH. Dr. J. H. Gunning Jr. en den hoogleeraar Dr. D. P. Chantepie de la Saussaye overgenomen. Zie Het ethische beginsel in de Theologie p. 33 vv.

5) Hierbij lette men met name op het niet genoeg opgemerkte feit, hoe uit de Schleiermachersche school een geheele reeks van Roomsche theologen is voortgekomen. Schleiermachers uitgangspunt verraaft dan ook veel sterker verwantschap met Romes grondbeginsel dan met het beginsel der Reformatie.

6) ROTHE, zur Dogmatik, ed. 1862 (de tweede editie van '69 is een letterlijke afdruk) p. 290.

7) Cf. ROTHE, in o. l.; VON DER GOLTZ, Die Christl. Grundwahrheiten, Gotha 1873, p. 83 v.v.; FRANK, Syst. der Chr. Gewissheit, Erlangen 1870, en Syst. der Chr. Wahrheit, Erlangen 1878. II p. 235 v.v.; RÄBIGER, Theologik od. Enc. der Theologie, Leipz. 1880. S. 240.

8) Ezechiël 42 : 20: „Om onderscheid te maken tusschen het heilige en onheilige.”

9) Niet genoeg kan er nadruk op gelegd, dat in onze tegenwoordige wet op het Hooger Onderwijs de moderne encyclopaedie geheel getriomfeerd heeft; dat in het oorspronkelijke ontwerp eerlijk weg: Wetenschap van den godsdienst stond; en dat, naar ik op grond van persoonlijk verkeer in de Kamer getuigen kan, uitsluitend de vrees voor het opkomend Calvinisme, er de radicalen toe verleid heeft, om in plaats van dien eerlijken naam den gestolen naam van Theologie weer in de wet te schrijven. En door het schild van zulk een oneerlijke en onedele praktijk achten vele onzer Christenbroeders zich nu gedekt. Erger nog: ze hebben deze dingen wetend en ervoor gewaarschuwd, nochtans zulk een onwaardigen toestand schier als een gunst van de radicalen afgebedeld. De adressen liggen nóg in het archief der Tweede Kamer gedeponeerd.